

1. a)	Junalippu	10 %
	Suklaapatukka ja virvoitusjuoma	14 %
	Kuulosuojaimet	24 %
	Festarilippu	10 %
	Yhtyeen fanipaita	24 %
	Salaattiannos	14 %

Jokaisesta oikeasta vastauksesta annetaan puoli pistettä. Virheellisestä vastauksesta vähennetään puoli pistettä. Kokonaispistemäärä ei voi mennä miinukselle.

3 p.

b) Erilaisin arvonlisäverokannoin

- voidaan ohjata ihmisten kulutusta
- ruoan hinta pidetään alhaisena ja näin tasataan kulutuseroja
- arvovalinta: tuetaan esimerkiksi kulttuuria ja joukkoliikennettä

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

c) Veroja keräämällä

- rahoitetaan valtion ja kuntien menot
- voidaan tasata ihmisten ja kotitalouksien välistä tulonjakoa
- vaikutetaan siihen, mitä kulutetaan (myös esimerkiksi haittaverojen avulla)

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

2. a) Kauppojen aukiolon vapauttamisella pyrittiin esimerkiksi

- parantamaan palveluja (ei jonoja, paremmin parkkipaikkoja, asiakkaiden erilaiset tarpeet)
- ihmisten muuttuneet työajat vaativat muutoksia myös kauppojen aukioloaikoihin
- kasvattamaan myyntiä
- lisäämään työpaikkoja
- lisäämään kilpailua (vapaa markkinatalous) ja
- haastamaan lisääntyvä nettikauppa

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

b) Vaikutuksia työntekijöille esimerkiksi:

- perheen ja työn yhteensovittaminen (lasten hoito, perheen yhteinen aika)
- lisätyötuntien jako
- uusien työtilaisuuksien syntyminen (vanhat ja uudet työntekijät)

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan piste. Tehtäväosion enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

Vaikutuksia yrittäjälle esimerkiksi:

- Kuluttajien kulutustottumukset vaikeasti muutettavissa
- Pienet kauppiat ja kivijalkakaupat vs. Suuret ketjut ja marketit
- myynnin määrän arvioimisen vaikeutuminen, ihmiset ostavat silti nettikaupoista
- myynnin tulee olla yrittäjälle kannattavaa
- hävikki voi vähentyä

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan piste. Tehtäväosion enimmäispistemäärä on kaksi pistettä. **2 p.**

3.

- Bussilippujen hinnat suurten kaupunkien välillä ovat laskeneet
- Junalippujen hinnat suurten kaupunkien välillä ovat laskeneet
- Markkinaosuudet uusien ja vanhojen bussiyritysten välillä ovat muuttuneet
- Bussivuorot isojen kaupunkien ja maaseudun välillä vähenevät, sillä perinteisillä bussiyhtiöillä ei ole varaa ajaa linjoja
- Matkustajamäärät ovat todennäköisesti kasvaneet (bussien käyttöaste kasvanut)
- Oman auton käyttö suurten kaupunkien välillä on saattanut vähentyä

Kustakin oikeasta vastauksesta annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on kolme pistettä. **3 p.**

4. a) 1,5% (vastaukset välillä 1,4% - 1,6 % hyväksytään oikeiksi)

1 p.

b) Marginaali on koron osa, joka yhdessä viitekoron kanssa muodostaa lainan kokonaiskoron. Korkomarginaalin suuruuteen vaikuttaa rahoituksen kohde, kokonaisasiakkuus, lainan suuruus, laina-aika ja tarjotut vakuudet.

Kustakin oikeasta määritelmästä annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on neljä pistettä. **4 p.**

c) Euroalueen talouskasvu on pysynyt heikkona ja inflaatio huomattavasti EKP:n tavoitteen (alle mutta lähellä 2%) alapuolella. EKP pyrki inflaatiotavoitteeseensa.

Tehtävän enimmäispistemäärä on kaksi pistettä.

2 p.

5.

- A. Oikein. Suomalaisen turistin on edullista ostaa tuotteita Yhdysvalloista.
- B. Oikein. Sellutehtaan työntekijöillä on pelko työpaikkansa säilymisestä.
- C. Väärin. Oikea vastaus: Koska Ruotsissa on käytössä kruunu eikä se ole sidottu euroon, ei dollarin ja euron välisen kurssin muutos suoraan vaikuta lomamatkaan Ruotsiin.
- D. Väärin. Oikea vastaus: Saksasta tuodun auton hinta ei muutu.
- E. Oikein. Amerikkalaisten turistien ostokset Suomessa vähenevät.
- F. Oikein. Levyjen ostaminen USA:n nettikaupoista on edullista.

Jokaisesta oikeasta vastauksesta annetaan puoli pistettä. Virheellisestä vastauksesta vähennetään puoli pistettä. Vastauksen pistemäärä ei voi mennä miinukselle.

3 p.

6. a) Oppilas huomaa, että muuttotappioalueet ovat jo ennestään harvaanasuttua (ns. syrjäseutuja) ja että muuttovoittoisilla alueilla sijaitsee jokin vetovoimainen kaupunki/kasvukeskus. Täysiin pisteisiin vaaditaan sekä muuttoliikenteen vetovoima- että työntekijöiden ymmärtäminen.

2 p.

b. Oppilas ymmärtää vetovoimatekijöitä listatessaan, että kuntaan halutaan lisää hyviä veronmaksajia. Lisäksi halutaan pitää kunnassa olevat yritykset elinvoimaisina sekä luoda uutta yritystoimintaa.

Oikeita vastauksia voivat olla esimerkiksi:

- Selvitetään, mitä vetovoimatekijöitä alueella jo on ja kehitetään uusia vetovoimatekijöitä.
- Luodaan mainoskampanja, jossa kerrotaan alueen hyvistä työ- ja vapaa-ajanmahdollisuuksista niin yrittäjille kuin ansiotyöhön tuleville.
- Lisätään ruotsin kielen käyttöä ja houkuttelevat muuttajia Ruotsista.
- Haetaan EU:n tukia esimerkiksi tietoverkkoihin perustuvaan etätyöskentelyyn.
- Pyritään ylläpitämään laadukkaita palveluita kuten päivähoito, koulu ja terveyspalvelut, jotka houkuttelevat muuttajia.
- Voidaan kaavoittaa lisää tontteja rakentamiseen niin ihmisille kuin yrityksille ja mainostetaan niitä.
- Yrityksiä houkuttelevat tarjoamalla kunnan alueellista osaamista yritysten käyttöön.
- Rakennetaan ja kehitetään liikenne- ja tietoliikennejärjestelyjä kunnassa.
- Mainostetaan kunnan luontoa ja ympäristöä.
- Houkuttelevat tunnettu kuntalainen tai muu julkisuuden henkilö mainostamaan kuntaa hyvänä asuin- ja yrittämispaikkana.
- Lahjoitetaan mainostarkoituksessa jollekin julkisuuden henkilölle kesämökki tai tontti kunnasta.
- Myös turvapaikanhakijoiden hyödyntäminen kunnan elinvoimaisuutta lisäämässä on hyvä oivallus.

Jokaisesta oikeasta ja perustellusta oivalluksesta annetaan yksi piste. Tehtävän enimmäispistemäärä on viisi pistettä.

3 p.

7. Tehtävään tulee vastata yhtenäisenä esseenä. Hyvässä vastauksessa näkyvät seuraavat kolme osaluuetta:

1. Kasvun vahvistaminen pidemmällä aikavälillä

- Tekemällä rakenteellisia uudistuksia laittamalla talouden rakenteet kuntoon. Uudistuksilla pyritään esimerkiksi kustannustehokkuuteen sekä tuottavuuden ja kannustimien parantamiseen.
- Rakenteelliset uudistukset voivat koskea:
 - sotea
 - eläkejärjestelmää
 - työmarkkinoita (yhteiskuntasopimus)
 - koulutusjärjestelmää (opiskeluajat, opintotuki)
 - verotusta (harmaa talous/ veroparatiisit/ aggressiivinen verosuunnittelu)
 - hallinnon tehostamista (säästöt ja leikkaukset)
 - kannustinjärjestelmiä (työn tekeminen, työurat, yrittäminen)
 - elinkeinopolitiikka (viennin edistäminen, kannustaminen yrittäjyyteen ja innovaatioihin)

2. Kasvun vahvistaminen lyhyellä aikavälillä

Hallitus voi laskusuhdanteessa yrittää vauhdittaa taloutta elvyttämällä. Kyseeseen tulevat verojen kevennykset, joilla parannetaan ostovoimaa. Lisäksi hallitus voi lisätä julkisia kulutusmenoja ja julkisten investointien lisäykset.

Elvytys rahoitetaan:

- valtion velanotolla
- valtion omaisuuden myynti ja yhtiöittäminen
- verotuksen keinoja ja kohdentamista tarkentamalla
- kohdentamalla säästöt, leikkaukset ja toiminnan tehostaminen järkevällä tavalla

3. Pohdinta

Hyvässä vastauksessa oppilas pohtii, mikä on järkevää eli mikä on oikea ratkaisu talouden nykyisiin ongelmiin.

Ovatko ongelmat rakenteellisia vai suhdanneluonteisia? Salliiko julkisen talouden tila elvyttämisen, kun velkaantuminen on kiihtynyt ja velan BKT-suhde on jo noussut yli 60%:n?

Onko järkevää rahoittaa elvytystä, oli rahoituskeino mikä tahansa? Näistä asioista on erilaisia näkemyksiä. Elvytys ei ole pysyvä ratkaisu vaan se pitää joskus lopettaa ja mennä 'toiseen suuntaan'.

Tehtävän kokonaispistemäärä on kaksitoista pistettä.

12 p.